

Autor: Cezar Gheorghe

Titlul tezei de doctorat:

„Ontologia imaginii literare și cinematografice în filosofia lui Gilles Deleuze“

Coordonator științific: prof. dr. Sorin Alexandrescu

Abstract:

Gândirea lui Gilles Deleuze și gândirea Deleuze-Guattari reprezintă pentru istoria filosofiei ceea ce am putea numi o „revoluție copernicană“. Concepte precum „rizomul“, „planul de imanență“, „corpul fără organe“, „platoul“, „deteritorializarea“, „linia de fugă“, „fluxul“, „devenirea-x“ au revoluționat modul în care gândim lumea contemporană. Literatura și cinematografia sînt două dintre domeniile care au beneficiat de o atenție specială din partea lui Gilles Deleuze. Lecturile din marii autori integrate în opera lui Deleuze sau în cărțile în care colaborează cu Guattari stau la baza elaborării unor concepte de bază din gândirea deleuze-guattariană – ex. conceptul de corp fără organe este elaborat pornind de la un text de Antonin Artaud. Deși Deleuze nu a scris vreodată o carte de teoria literaturii, din opera sa se poate extrage un „arsenal“ conceptual capabil să ofere nu o teorie, ci o „ontologie“ a imaginii literare. Deleuze este în general caracterizat ca gânditor al complexității prin referirea la conceptele de rizom și „multiplicitate“. Primul dintre acestea este elaborat pornind de la un model al cărții. Capitolul „Le Rhizome“ cuprinde mai multe referințe la domeniul literaturii, aceasta fiind definită ca „asamblaj“ (*agencement*). În „ontologia“ imaginii literare, scrisul nu are legătură cu semnificarea. Literatura este cartografiere, descoperire de noi teritorii. Literatura este o multiplicitate și nu poate fi gândită ca o structură reduționistă, deoarece creșterea sa, eterogenitatea sa ar fi redusă la legile sale de combinare. A scrie înseamnă a urmări diferite linii de fugă. Scrisul este devenire. Teoria filmului elaborată de Deleuze se bazează pe două concepte-cheie: „imaginea-mișcare“ (*l'image-mouvement*) și „imaginea-timp“ (*l'image-temps*). Elaborarea acestor concepte îi permite lui Deleuze dezvoltarea unei „semiologii“ a artei cinematografice deosebit de variate și de asemenea structurarea diferitelor debateri din istoria filmului în jurul unei problematice generale. Relația dintre cele două concepte care stau la baza „semiologiei“ cinematografice marchează nu numai o articulare internă a istoriei artei cinematografice, ci și legătura dintre cinema, celelalte arte și diferitele ipostaze ale lumii. Din clasificarea imaginilor dezvoltată de Deleuze se constituie o istorie a celei de-a șaptea arte ca istorie a problematicei estetice, politice și filosofice a secolului XX. Teoria sa cinematografică reprezintă o ontologie a imaginilor.

Bibliografie:

Opere scrise de Gilles Deleuze:

- Deleuze, Gilles, *Nietzsche și filosofia*, Editura Ideea Europeană, București, 2005, traducere de Bogdan Ghiu
- Deleuze, Gilles, *Nietzsche*, Editura All, București, 2002, traducere de Bogdan Ghiu
- Deleuze, Gilles *Marcel Proust et les signes*, Quadrige - P.U.F. ,1964.
- Deleuze, Gilles, *Présentation de Sacher - Masoch - Le Froid et le Cruel*. Arguments , Les éditions de Minuit 1967.
- Deleuze, Gilles, *Diferență și repetiție*, Editura Babel, București, 1995, traducere de Toader Saulea
- Deleuze, Gilles, *Spinoza et le problème de l'expression*, Les éditions de Minuit 1968.
- Deleuze, Gilles, *Logique du sens*, Les éditions de Minuit 1969.
- Deleuze, Gilles , *Francis Bacon - Logique de la sensation* ,Edition de la différence 1981.
- Deleuze, Gilles ,*Cinéma 1 - L'image mouvement*, Les éditions de Minuit 1983.
- Deleuze, Gilles, *Cinéma 2 - L'image temps* , Les éditions de Minuit 1985.
- Deleuze, Gilles, *Foucault*, Editura Ideea Design & Print, Cluj-Napoca, 2002; traducere și postfață de Bogdan Ghiu,

- Deleuze, Gilles , *Le Pli - Leibniz et le baroque*, Les éditions de Minuit 1988.
- Deleuze, Gilles, *Tratatative*, Editura Idea Design & Print, Cluj-Napoca, 2005
- Deleuze, Gilles, *Critique et clinique*, Les éditions de Minuit 1993.

Gilles Deleuze în colaborare cu Félix Guattari.

- Deleuze Gilles, Guattari Félix ,*Anti-Oedip. Capitalism și schizofrenie I*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008
- Deleuze Gilles, Guattari Félix , *Kafka. Pentru o literatură minoră*, Editura Art, București, 2007 Traducere și postfață de Bogdan Ghiu
- Deleuze Gilles, Guattari Félix , *Mille Plateaux - Capitalisme et schizophrénie 2*, Les éditions de Minuit 1980.
- Deleuze Gilles, Guattari Félix, *Ce este filosofia?*, Editura Pandora, Târgoviște , 1999

Studii despre opera lui Gilles Deleuze:

- Alliez, Eric, *Deleuze philosophie virtuelle*, Collection les empêcheurs de penser en rond - édition synthélabo, 1995. Alliez, Eric. 1993. *La signature du monde: ou qu'est-ce que la philosophie de Deleuze et Guattari*. Paris: Cerf.
- —, ed. 1998. *Gilles Deleuze: une vie philosophique*. Paris: Synthélabo.
- Boutang, Pierre-André, *L'Abécédaire de Gilles Deleuze*, Editions Montparnasse, Paris, 2004.
- Buydens, Mireille: Sahara , *L'esthétiques de Gilles Deleuze* ,Paris, Vrin 1990.
- Martin, Jean – Clet, *Variation - La philosophie de Gilles Deleuze*, Bibliothèque scientifique Payot 1993.
- Zourabichvili, François, *Deleuze une philosophie de l'événement*, P.U.F. - décembre 1994.
- Mengue, Philippe, *Gilles Deleuze ou le système du multiple*, Edition Kimé, 1994.
- Ansell Pearson, Keith, ed. 1997. *Deleuze and Philosophy: The Difference Engineer*. London: Routledge.
- —. 1999. *Germinal Life: The Difference and Repetition of Deleuze*. London: Routledge.
- Antonioli, Manola. 1999. *Deleuze et l'histoire de la philosophie*. Paris: Kimé.
- —. 2003. *Géophilosophie de Deleuze et Guattari*. Paris: L'Harmattan.
- Badiou, Alain. 1997. *Deleuze: "La clameur de l'Être"*. Paris: Hachette.
- —. 2000. *Deleuze: The Clamor of Being*, trans. Louise Burchill. Minneapolis: University of Minnesota.
- Beistegui, Miguel de. 2004. *Truth and Genesis: Philosophy as Differential Ontology*. Bloomington: Indiana University Press.
- —. 2006. *L'immagine di quel pensiero: Deleuze filosofo dell'immanenza*. Milan: Mimesis.

- Bell, Jeffrey. 2006. *Philosophy at the Edge of Chaos: Deleuze and the Philosophy of Difference*. Toronto: University of Toronto Press.
- Bergen, Veronique. 2003. *L'Ontologie de Gilles Deleuze*. Paris: L'Harmattan.
- Bogue, Ronald. 1989. *Deleuze and Guattari*. New York: Routledge.
- —. 2003. *Deleuze on Cinema*. New York: Routledge.
- —. 2003. *Deleuze on Literature*. New York: Routledge.
- — *Deleuze on Music, Painting, and the Arts*. New York: Routledge, (2003).
- Bonta, Mark, and John Protevi. 2004. *Deleuze and Geophilosophy: A Guide and Glossary*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Boundas, Constantin, ed. 2006. *Deleuze and Philosophy*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- — and Dorothea Olkowski, eds., 1994. *Gilles Deleuze and the Theatre of Philosophy*. New York: Routledge.
- Braidotti, Rosi. 1994. "Toward a New Nomadism: Feminist Deleuzian Tracks; or, Metaphysics and Metabolism." In Boundas and Olkowski 1994, pp. 159-186.
- —. 2002. *Metamorphoses: Towards a Materialist Theory of Becoming*. Cambridge: Polity.
- Brusseau, James. 1998. *Isolated Experiences: Gilles Deleuze and the Solitudes of Reversed Platonism*. Albany: SUNY Press.
- Bryant, Levi. 2008. *Difference and Givenness: Deleuze's Transcendental Empiricism and the Ontology of Immanence*. Evanston: Northwestern University Press.
- Bryden, Mary, ed. 2002. *Deleuze and Religion*. London: Routledge.
- Buchanan, Ian. 2000. *Deleuzism: A Metacommentary*. Durham: Duke University Press.
- —, and Claire Colebrook, eds. 2000. *Deleuze and Feminist Theory*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Colebrook, Claire. 2001. *Gilles Deleuze* (Routledge Critical Thinkers). New York: Routledge.
- DeLanda, Manuel. 2003. *Intensive Science and Virtual Philosophy*. London: Continuum.
- Due, Reidar. 2007. *Deleuze*. Cambridge: Polity Press.
- Duffy, Simon, ed. 2006. *Intensive Mathematics: The Logic of Difference*. Manchester: Clinamen Press.
- —. 2006. *The Logic of Expression: Quality, Quantity and Intensity in Spinoza, Hegel and Deleuze*. London: Ashgate.
- Faulkner, Keith. 2007. *The Force of Time: An Introduction to Deleuze through Proust*. Lanham MD: University Press of America.
- Flaxman, Gregory. 2000. *The Brain is the Screen: Deleuze and the Philosophy of Cinema*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Gatens, Moira. 1997. "Through a Spinozist Lens: Ethology, Difference, Power." In Patton 1996, pp. 162-187.
- Genosko, Gary. 2002. *Félix Guattari: An Aberrant Introduction*. London: Continuum.
- Goodchild, Philip. 1997. *Deleuze and Guattari: An Introduction to the Politics of Desire*. Thousand Oaks: Sage.
- Grosz, Elizabeth. 1994. "A Thousand Tiny Sexes." In Boundas and Olkowski 1994, pp. 187-210.
- —. 1995. *Space, Time, and Perversion: Essays on the Politics of Bodies*. New York: Routledge.

- Gualandi, Alberto. 1998. *Deleuze*. Paris: Les Belles Lettres.
- Hallward, Peter. 2006. *Out of This World: Deleuze and the Philosophy of Creation*. London: Verso.
- Hardt, Michael. 1993. *Gilles Deleuze: An Apprenticeship in Philosophy*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Holland, Eugene. 1999. *Deleuze and Guattari's Anti-Oedipus: Introduction to Schizoanalysis*. New York: Routledge.
- Jardine, Alice. 1986. *Gynesis: Configurations of Woman and Modernity*. Ithaca: Cornell University Press.
- Kaufman, Eleanor, and Jon Heller, eds. 1998. *Deleuze & Guattari: New Mappings in Philosophy, Politics and Culture*. Minneapolis: University of Minnesota.
- Kerlake, Christian. 2007. *Deleuze and the Unconscious*. London: Continuum.
- Khalfa, Jean, ed. 2003. *An Introduction to the Philosophy of Gilles Deleuze*. London: Continuum.
- Lambert, Gregg. 2002. *The Non-Philosophy of Gilles Deleuze*. London: Continuum.
- Lampert, Jay. 2006. *Deleuze and Guattari's Philosophy of History*. London: Continuum.
- Lecercle, Jean-Jacques. 1985. *Philosophy through the Looking Glass*. Chicago: Open Court.
- —. 2002. *Deleuze and Language*. London: Palgrave Macmillan).
- Lorraine, Tamsin. 1999. *Irigaray and Deleuze: Experiments in Visceral Philosophy*. Ithaca: Cornell University Press.
- Marks, John. 1998. *Gilles Deleuze: Vitalism and Multiplicity*. Pluto Press: London.
- —, ed. 2006. *Deleuze and Science*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Martin, Jean-Clet. 1993. *Variations: La philosophie de Gilles Deleuze*. Paris: Payot & Rivages.
- Massumi, Brian. 1992. *A user's guide to Capitalism and Schizophrenia*. Cambridge MA: MIT Press.
- May, Todd. 2005. *Gilles Deleuze: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mengue, Phillipe. 1994. *Gilles Deleuze ou le système du multiple*. Paris: Kimé
- —. 2003. *Deleuze et la question de la démocratie*. Paris: L'Harmattan.
- Olkowski, Dorothea. 1999. *Gilles Deleuze and the Ruin of Representation*. Berkeley: University of California Press.
- —. 2007. *The Universal (In the Realm of the Sensible): Beyond Continental Philosophy*. New York: Columbia University Press.
- O'Sullivan, Simon. 2006. *Art Encounters Deleuze and Guattari: Thought Beyond Representation*. London: Palgrave Macmillan.
- Patton, Paul, ed. 1996. *Deleuze: A Critical Reader*. Oxford: Blackwell.
- —. 1999. *Deleuze and the Political*. London: Routledge.
- — and John Protevi, eds., 2003. *Between Deleuze and Derrida*. London: Continuum.
- Protevi, John. 2001. *Political Physics: Deleuze, Derrida, and the Body Politic*. London: Athlone.
- Rajchman, John. 2000. *The Deleuze Connections*. Cambridge MA: MIT Press.
- Rodowick, David. 1997. *Gilles Deleuze's Time Machine*. Durham: Duke University Press.

- Rolli, Marc. 2003. *Gilles Deleuze: Philosophie des transzendentalen Empirismus*. Vienna: Thuria & Kant.
- Sartre, Jean-Paul. 1991 [1937]. *The Transcendence of the Ego: An Existentialist Theory of Consciousness*. New York: Hill and Wang.
- Schaub, Mirjam. 2003. *Gilles Deleuze im Wunderland: Zeit als Ereignisphilosophie*. Munich: Wilhelm Fink.
- ——. 2003. *Gilles Deleuze im Kino: Das Sichtbare und das Sagbare*. Munich: Wilhelm Fink.
- Simont, Juliette. 1997. *Essai sur la quantité, la qualité, la relation chez Kant, Hegel, Deleuze: Les "fleurs noires" de la logique philosophique*. Paris: L'Harmattan.
- Sokal, Alan and Jean Bricmont. 1999. *Fashionable Nonsense: Postmodern Intellectuals' Abuse of Science*. New York: Picador.
- Smith, Daniel W. 2003. "Mathematics and the theory of multiplicities: Badiou and Deleuze revisited." *Southern Journal of Philosophy* 41.3: 411-449.
- Stivale, Charles. 1998. *The Two Fold Thought of Deleuze and Guattari*. New York: Guilford.
- ——. 2005. *Gilles Deleuze: Key Concepts*. London: Continuum.
- ——. 2008. *Gilles Deleuze's ABCs: The Folds of Friendship*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Thoburn, Nick. 2003. *Deleuze, Marx and Politics*. London: Routledge.
- Toscano, Alberto. 2006. *Theatre of Production: Philosophy and Individuation Between Kant and Deleuze*. London: Palgrave Macmillan.
- Villani, Arnaud. 1999. *La guêpe et l'orchidée: Essai sur Gilles Deleuze*. Paris: Belin.
- Widder, Nathan. 2002. *Genealogies of Difference*. Urbana: University of Illinois Press.
- Williams, James. 2004. *Gilles Deleuze's Difference and Repetition: A Critical Introduction and Guide*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- ——. 2005. *The Transversal Thought of Gilles Deleuze: Encounters and Influences*. Manchester: Clinamen Press.
- Zepke, Stephen. 2005. *Art as Abstract Machine: Ontology and Aesthetics in Deleuze and Guattari*. London: Routledge.
- Žižek, Slavov. 2003. *Organs Without Bodies: On Deleuze and Consequences*. New York: Routledge.
- Zourabichvili, François. 1994. *Deleuze: Une philosophie de l'événement*. Paris: PUF.
- ——. 2003. *Le vocabulaire de Deleuze*. Paris: Ellipses.

Viziunea asupra bibliografiei în acest moment:

- Boutang, Pierre-André, *L'Abécédaire de Gilles Deleuze*, Éditions Montparnasse, Paris, 2004 – Lucrarea de față este alcătuită sub forma unui dicționar de concepte fundamentale deleuziene și cartografiază apariția conceptelor de bază în opera lui Deleuze. Principalul avantaj este că oferă un index al conceptelor în funcție de apariția acestora în cărțile lui Deleuze. Este folositoare cercetării deoarece Deleuze și Guattari nu sînt întotdeauna consecvenți în definirea unui concept de la o carte la alta.

- Ansell Pearson, Keith, ed. 1997. *Deleuze and Philosophy: The Difference Engineer*. London: Routledge.
- —. 1999. *Germinal Life: The Difference and Repetition of Deleuze*. London: Routledge
- Bergen, Veronique. 2003. *L'Ontologie de Gilles Deleuze*. Paris: L'Harmattan.

– Aceste lucrări oferă o analiză de profunzime a uneia dintre cele mai importante cărți ale lui Gilles Deleuze, *Diferență și repetiție*. Cărțile aduc contribuții importante la exegeza ontologiei lui Deleuze. Sunt importante pentru relația dintre ontologia filosofică și ontologiile imaginii elaborate în această teză de doctorat

- Bogue, Ronald. 1989. *Deleuze and Guattari*. New York: Routledge.
- —. 2003. *Deleuze on Cinema*. New York: Routledge.
- —. 2003. *Deleuze on Literature*. New York: Routledge.
- — *Deleuze on Music, Painting, and the Arts*. New York: Routledge, (2003).

Contribuția importantă a lui Ronald Bogue la studiile deleuziene oferă perspectivele de dezvoltare ale filosofiei lui Gilles Deleuze în diferite domenii precum literatura, cinemaul, muzica, pictura, etc

Monografiile realizate de acest autor , în special cele referitoare la literatură și la film au o importanță deosebită în contextul actualului proces de cercetare deoarece analizează toate fragmentele în care Deleuze face referire la literatură. Cartea despre cinema este un comentariu asupra celor două volume *Cinema 1,2*

- DeLanda, Manuel. 2003. *Intensive Science and Virtual Philosophy*. London: Continuum.

Manuel DeLanda este conducătorul catedrei „Gilles Deleuze“ din cadrul European Graduate School. Cartea sa este o analiză critică a surselor științifice ce stau la baza filosofiei lui Deleuze. Gândirea lui Deleuze este tributară geometriilor alternative ale secolului al XI-lea, în special teoriei spațiului elaborate de Gauss și de Riemann dar și geometriei lui Poincaré. Pe lângă aceste resurse, cartea oferă analiza rolului calculului diferențial în opera lui Deleuze precum și sursele geometriei fractale.

- Faulkner, Keith. 2007. *The Force of Time: An Introduction to Deleuze through Proust*. Lanham MD: University Press of America.

Lucrarea aceasta este importantă pentru analiza relației dintre romanul lui Proust și conceptele lui Deleuze. Este importantă și datorită interesului acordat lui Marcel Proust în această lucrare de doctorat.

- Flaxman, Gregory. 2000. *The Brain is the Screen: Deleuze and the Philosophy of Cinema*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Lucrarea de față este un volum colectiv în care mai mulți exegeți oferă perspective diferite de interpretare în studiile de cinema pornind de la conceptele lui Deleuze

- Michael Hardt, 1993. *Gilles Deleuze: An Apprenticeship in Philosophy*. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Michael Hardt este împreună cu Antonio Negri unul dintre principalii filosofi postdeleuzieni și postmarxiști, promotori ai noului materialism în filosofia actuală. În această carte este importantă din perspectiva actualității gândirii lui Deleuze care este pusă în valoare de autor. Cartea poate funcționa și ca o introducere în filosofia lui Deleuze

- Massumi, Brian. 1992. *A user's guide to Capitalism and Schizophrenia*. Cambridge MA: MIT Press.

Brian Massumi a fost printre primii promotori ai studiilor deleuziene în Statele Unite. Pe lângă faptul că volumele sale oferă o introducere detaliată în gândirea lui Deleuze și Guattari, cartea propune o interpretare a operei capitale a celor doi autori din perspectiva discursului asupra conceptului de subiectivitate înlocuit de „subiectivare“ (subiectivitatea în absența subiectului gânditor în concepția autorului).

- Olkowski, Dorothea. 1999. *Gilles Deleuze and the Ruin of Representation*. Berkeley: University of California Press.
- O'Sullivan, Simon. 2006. *Art Encounters Deleuze and Guattari: Thought Beyond Representation*. London: Palgrave Macmillan.

Cărțile de față sunt fundamentale pentru proiectului de cercetare „Ontologia imaginii literare și cinematografice în filosofia lui Gilles Deleuze“ deoarece teza lor fundamentală oferă argumente în favoarea susținerii propriului obiectiv de cercetare: disoluția reprezentării în „modernitatea ultimă“ (formula îi aparține lui Caius Dobrescu)

- Rajchman, John. 2000. *The Deleuze Connections*. Cambridge MA: MIT Press.
- Patton, Paul, ed. 1996. *Deleuze: A Critical Reader*. Oxford: Blackwell.
- Stivale, Charles. 1998. *The Two Fold Thought of Deleuze and Guattari*. New York:
- Zourabichvili, François. 1994. *Deleuze: Une philosophie de l'événement*. Paris: PUF.
- —. 2003. *Le vocabulaire de Deleuze*. Paris: Ellipses.
- —. 2008. *Gilles Deleuze's ABCs: The Folds of Friendship*. Baltimore: Johns
- —. 2005. *Gilles Deleuze: Key Concepts*. London: Continuum.

Titlurile de mai sus oferă diferite introduceri generale în opera lui Deleuze fie printr-o cartografiere a conceptelor sale fundamentale, fie prin raportarea la una dintre cărțile sale importante.

Articole publicate în reviste:

– „Vocația scrisului sau memoria ca devenire – conceptul de «memorie» în filosofia lui Deleuze“ în *Texte*, nr.2, Aprilie, 2009

– „Neliniștirea multiplului Pessoa“, în *Observator cultural*, iunie 2009, nr.480 – Articol despre *Cartea neliniștirii* de Fernando Pessoa, unul dintre autorii studiați în teza de doctorat

– „Mintea și corpul – o singură realitate“, în *Observator cultural*, septembrie 2009, nr.492 – Articol despre Max Blecher – autor analizat în capitolul „Corpul fără Organe“ al tezei de doctorat

– „Regîndirea orașului. Outline of the modern city: images, formats, styles“ în *Observator cultural*, octombrie 2010– articol despre diferitele modalități de gîndire a spațiului urban în care am integrat noțiunea orașului ca fenomen de transconsistență – una dintre ideile lui Deleuze și Guattari din *Mille plateaux*

Notă: Pentru consultarea arhivei complete a articolelor publicate în revista *Observator cultural* puteți accesa următorul link :

http://www.observatorcultural.ro/Cezar-GHEORGHE*authorID_2315-authors_details.html